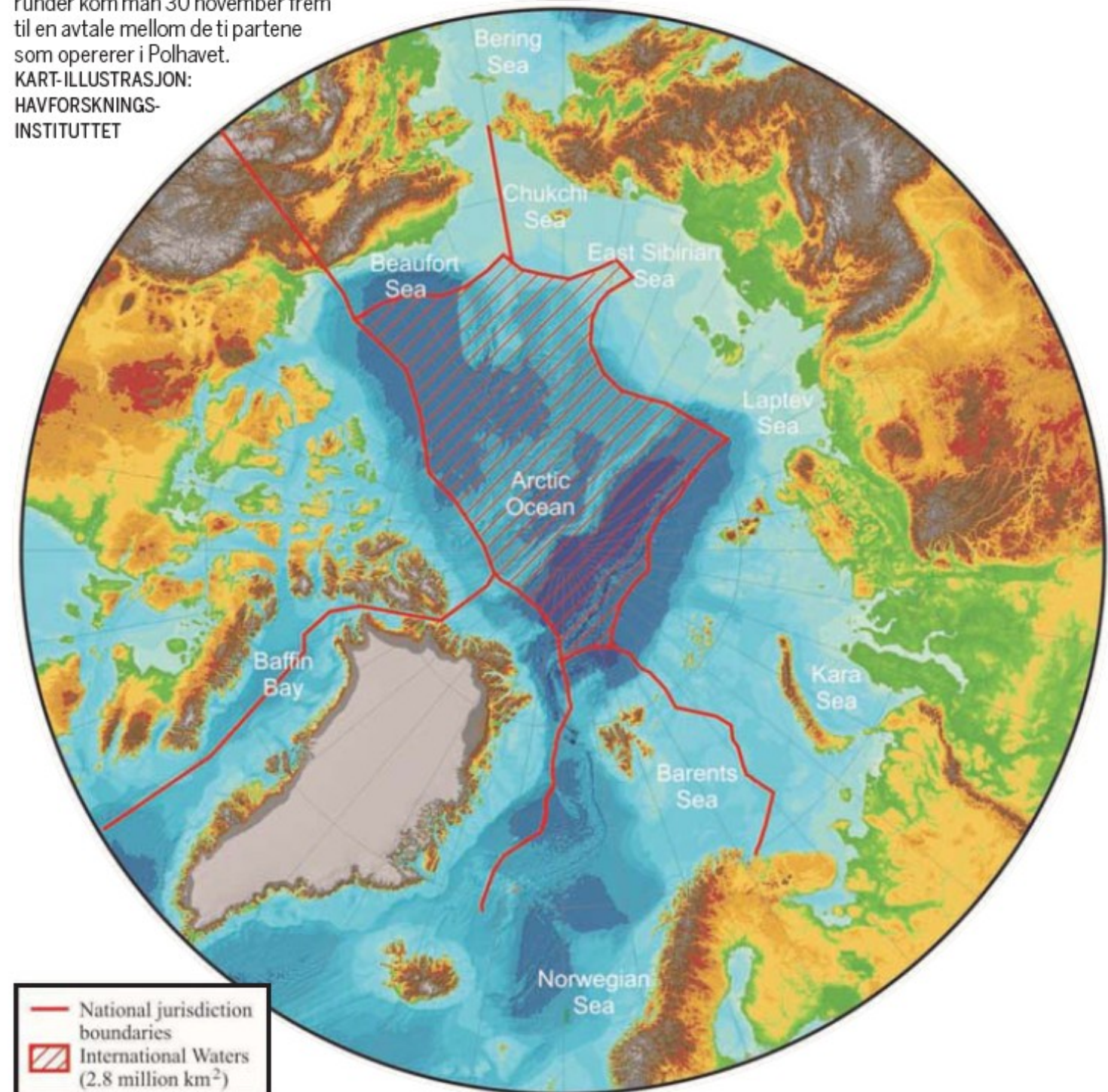

POLHAVET: Etter to år og seks forhandlingsrunder kom man 30 november frem til en avtale mellom de ti partene som opererer i Polhavet.
KART-ILLUSTRASJON:
HAVFORSKNINGS-
INSTITUTTET

Nylig ble sluttstrek satt for forhandlingene om en avtale som skal forhindre uregulert fiske i Polhavet.

Ny avtale om fiske i Polhavet

Avtalen omfatter et internasjonalt havområde på 2,8 millioner km² – større enn Middelhavet. Den er unik ved at den løser et problem før det oppstår, noe som er sjelden kost i internasjonalt samarbeid.

Avtalen springer ut av diskusjoner mellom de fem kyststatene om håndtering av felles utfordringer i Polhavet. Det meste av Polhavet ligger under jurisdiksjonene til Norge, Russland, USA, Canada og Danmark/Grønland. Sentralt i polbassenget er det et internasjonalt område utenfor 200-milsgrensene. Dette er nå dekket av is mesteparten eller hele året, men det er ventet en betydelig reduksjon i isdekket sommerstid i tiårene fremover.

Prinsippene for forvaltning av levende marine ressurser er gitt av havretten. Denne vektlegger bl.a. kyststatenes suverene rettigheter over ressursene i 200-milssonene, vitenskapelig basert forvaltning, samt regionalt samarbeid utenfor 200-milssonene. I det internasjonale området i Polhavet har Den nordøstatlantiske fiskerikommissjonen (NEAFC) mandat til å forvalte fiske i den atlantiske sektoren. Ellers har det

til nå ikke vært en egen regional forvaltningsordning for fiske i dette området, naturlig nok siden det ikke foregår noe fiske der.

Drøftelser i 2010

De fem kyststatene fastslo gjennom Ilulissaterklæringen i 2008 sitt ansvar som kyststater til Polhavet. I 2010 startet drøftelser om forvaltningstiltak for mulige, fremtidige fiskerier. Man ba samtidig forskningsmiljøer vurdere økosystemer og ressurser i disse områdene. Det har til nå vært avholdt fem forskermøter som anslår at kommersielle fiskerier i området utenfor 200-milsgrensene ikke er sannsynlig de nærmeste årene.

Samtidig er det påpekt at klimaendringer og varmere vanntemperaturer påvirker ressursenes utbredelse i havet. Allerede nå ser en at fiskebestander har en mer nordlig utbredelse enn tidligere. Det er også vist til at vi vet lite om økosystemer og ressurser i Polhavet og at en omfattende forskningsinnsats er nødvendig.

I 2015 undertegnet Norge, Russland, USA, Canada og Danmark/Grønland

Osloerklæringen om å forhindre uregulert fiske i Polhavet. De fem kyststatene avstår her fra å la egne fartøyer fiske i det internasjonale havområdet. (I Norge har en hatt nasjonale regler om dette siden 2007). Erklæringen vektlegger også forskning og overvåking og den signaliserer en prosess for å få flere land til å forplikte seg til å avstå fra fiske i uregulerte områder i fremtiden.

Det siste ga støtet til nye forhandlinger som også omfattet Japan, Sør-Korea, Kina, Island og EU. Kyststatene har særlige interesser og rettigheter knyttet til fiske i Polhavet, noe som også anerkjennes i avtalen. Også fjernfiskeaktører har etter havretten rett til å fiske i det internasjonale området utenfor 200 milsgrensene, men er forpliktet til å samarbeide med kyststatene om fiskeriforvaltningen der. Det var derfor viktig å komme frem til en enighet om en ordning for dette området før et fiske eventuelt tar til.

Endelig avtale

Etter to år og seks forhandlingsrunder kom man 30 november frem til en avtale mellom de ti partene. Det sentrale her er at de ti ikke vil la sine fartøyer fiske i det internasjonale havområdet i Polhavet. Avtalen har en varighet på 16 år. Etter det fortsetter den å gjelde i fem års perioder inntil noen sier den opp, eller inntil man har forhandlet en avtale om fiskeriforvaltning for hele eller deler av området som ikke allerede er omfattet av et regionalt arran-

” Avtalen er dessuten unik ved at den løser et mulig problem før det oppstår

gement. Videre legger avtalen stor vekt på forskning og overvåking. Det skal opprettes et eget program for dette som bygger på det allerede igangværende forskningssamarbeidet. Avtalen har også bestemmelser om prøvfiske.

Selv om avtalen ikke etablerer en regional fiskeriforvaltningsorganisasjon, er den et viktig bidrag til utvikling av havrettslige samarbeidsmekanismer mellom kyststater og fjernfiskere. Avtalen er dessuten unik ved at den løser et mulig problem før det oppstår. De ti partene i avtalen forplikter seg til å vente med et eventuelt fiske til det er avklart om det finnes ressurser i det internasjonale området som kan høstes på bærekraftig vis. Dette er føre var prinsippet omsatt i praktisk politikk. Etter at avtalen har trådt i kraft, noe som vil ta tid gitt at alle ti parter skal ratifisere den, er et eventuelt fiske først aktuelt etter ytterligere 16 år eller når det foreligger et vitenskapelig grunnlag som tilsier at kommersielt fiske er forsvarlig. Dette innebærer at det vesentlige av aktiviteten under denne avtalen det neste tiåret vil handle om forskning og overvåking. På kort sikt er kanskje dette det viktigste ved avtalen – den gir et sterkt mandat til styrket forskningsinnsats i Polhavet.

KRONIKK

Alf Håkon Hoel,
fiskeriråd ved ambassaden
i Washington DC

SKRIBENTER: Per Sandberg | Alf Håkon Hoel | Fredrik Myhre
Lars-Henrik Larsen | Frank Bakke Jensen
Trude Borch | Silje Karine Muotka